

Maria Piotrowska, Joanna Dybiec-Gajer, *Verba Volant, Scripta Manent, How to write an M.A. thesis in Translation Studies*, Universitas, Kraków 2012, 207 stron (recenzja książki)

Publikacje akademickie, zwłaszcza w niepewnej jeszcze swojego statusu translatoryce, cechują się często tzw. hermetycznością, innymi słowy: zdania najeżone są żargonem, akapity długie i zagmatwane, a związki logiczne między nimi pozostają w sferze domysłów. Sięgający po taką pozycję student ma nie tyle zostać oświecony i poinstruowany, co raczej nabrać szacunku dla nauki i zdać sobie sprawę, jak skomplikowaną i niezgłębioną dziedziną jest przekładoznawstwo.

Antidotum na tę przekładoznawczą hermeneutykę jest wydana przez Universitas książka Marii Piotrowskiej i Joanny Dybiec-Gajer *Verba Volant, Scripta Manent*. Wbrew podtytułowi (*How to write an M.A. thesis in Translation Studies*) nie jest to tylko poradnik dla magistrantów walczących z oporną materią pracy dyplomowej. Podręcznik ten stanowi doskonałe wprowadzenie do czytania publikacji z dziedziny przekładoznawstwa, klucz ułatwiający dostęp do trudnych w odbiorze specjalistycznych publikacji.

We wstępie można przeczytać, że adresatami książki są przede wszystkim studenci studiów drugiego stopnia, którzy mają zamiar napisać i obronić pracę magisterską w zakresie badań nad przekładem. Jest to publikacja anglojęzyczna, ponieważ autorki stworzyły ją na podstawie własnej praktyki dydaktycznej i wydały głównie z myślą o młodych badaczach przekładu angielsko-polskiego. Część dotycząca metodologii badań, stanowiąca, obok rozdziałów poświęconych językowi angielskich prac naukowych, jedną z dwóch głównych partii książki, może być jednak przydatna też dla adeptów innych filologii. Autorki sugerują również, że ze wskazówek i ćwiczeń zawartych w proponowanej przez nie publikacji skorzystać mogą także nauczyciele przekładoznawstwa.

Celowi podręcznika – który autorki określają jako przeprowadzenie studenta przez kolejne etapy tworzenia pracy przekładoznawczej, od wyboru tematu po prezentację owoców badań na egzaminie – podporządkowana jest jego struktura. Książka składa się z dziesięciu rozdziałów, takiej samej liczby apendyksów oraz obszernych bibliografii, zarówno dzieł cytowanych, jak

i przydatnych w badaniach nad przekładem publikacji (*Translation Studies library*). Organizacja treści jest bardzo jasna i logiczna – kolejne rozdziały wprowadzają zagadnienia związane z następującymi po sobie etapami tworzenia pracy, co może być pomocne w planowaniu i wykonywaniu projektu magisterskiego.

W rozdziale pierwszym krótko omówiony jest kontekst uniwersytecki, co być może byłoby zbędne w przypadku dyscypliny z dłuższymi tradycjami, ale na pewno daje przydatną ogólną orientację w „sposobach istnienia” (w Polsce i w Europie) stosunkowo młodego przekładoznawstwa. Co, jak i gdzie się bada – na te pytania odpowiadają autorki studentowi szukającemu w przekładoznawstwie swojej niszy i rozważającemu wybór tematu. Na uwagę zasługuje też podrozdział o zasadach uczciwości akademickiej, które dla młodych badaczy mogą nie być oczywiste, a które już od początku powinny im przyświecać.

Rozdział drugi poświęcony jest angielszczyźnie akademickiej (*English for Academic Purposes*). Omówiono w nim m.in. podstawową terminologię naukową, sposoby argumentacji, typowe zwroty oraz – co szczególnie istotne w przypadku prac na styku języków – słowa wytrychy, mogące sprawiać trudności w przekładzie (na przykład *research* czy *naukowy*). Nie zabrakło też sekcji zawierającej wymogi i wskazówki dotyczące pisania abstraktów.

W rozdziałach trzecim i czwartym omówiono rodzaje badań przekładoznawczych i metody w nich stosowane. Autorki sytuują przekładoznawstwo na tle innych dyscyplin, a następnie przedstawiają syntezę badań nad przekładem, dając czytelnikowi ogólny obraz skomplikowanej całości. Wskazują na różne pola badawcze, typy modeli badawczych oraz najnowsze trendy, dzięki czemu młody badacz dowiadyuje się, gdzie może usytuować wybrany przez siebie temat.

Kolejne rozdziały (od piątego do siódmego) zawierają praktyczne informacje dotyczące gromadzenia źródeł, pisania i redagowania pracy. Szczególnie przydatne, ze względu na wielość obowiązujących modeli, są ilustrowane przykładami wskazówki cytowania i sporządzania bibliografii.

W rozdziałach ósmym i dziewiątym autorki poruszają temat często zaniedbywany w podręcznikach pisania tekstów naukowych, czyli ustne prezentowanie wyników badań (na egzaminie magisterskim, ale nie tylko). Znajdują się tu podstawowe zasady wystąpień publicznych (a zwłaszcza różnic między komunikacją ustną i pisemną) oraz cenne wskazówki, jak przygotować przejrzystą i profesjonalną prezentację w programie PowerPoint.

Ostatni rozdział, niejako zamiast podsumowania, zawiera praktyczne ćwiczenia do omówionych wcześniej problemów (np. zadania dotyczące

analizy abstraktów czy tworzenia spójnych akapitów). Kontynuacją tej praktycznej części są apendyksy z licznymi pomocami dla magistrantów (takimi jak lista stosowanych w tekstach naukowych skrótów czy przykładowe spisy treści).

Rozdziały, oprócz przemyślanego układu, mają też jasną i przyjazną dla użytkownika strukturę wewnętrzną. Każdy rozpoczyna się od słów kluczy i pytań, na które kolejne akapity udzielają odpowiedzi. Prezentowanie informacji chronologicznie (w kolejnych rozdziałach), od ogółu do szczegółu (wewnątrz sekcji) oraz definiowanie najbardziej podstawowych pojęć (które, jak wiadomo, często sprawiają najwięcej problemów) sprawia, że czytelnik stopniowo nabywa umiejętności radzenia sobie z translatorycznym dyskursem.

Oczywiście, ze względu na ograniczoną objętość i cel, jaki postawiły sobie autorki – stworzenie vademecum dla studentów, a nie summy myśli przekładoznawczej czy podręcznika metodologii naukowej – książka większość zagadnień porusza bardzo skrótowo. Akademicka angielszczyzna np. jest przedmiotem kilkuletnich kursów w ramach studiów filologicznych, przekładoznawstwo doczekało się już kilku encyklopedii, trudno zatem oczekiwać, że na kilku stronach podręcznika zostaną opisane wyczerpująco. Autorki jednak na końcu każdego rozdziału odsyłają czytelnika do starannie dobranej literatury.

Książka *Verba Volant, Scripta Manent* stanowi dobry wstęp w zawilości translatoryki dla każdego i nieocenioną pomoc w pisaniu prac dyplomowych dla studentów. Pomaga ogarnąć umysłem całość szerokiego kościoła przekładoznawstwa i znaleźć w nim swoją ławkę. Jak autorzy najpopularniejszych zachodnich podręczników akademickich (np. Jeremy Munday) Maria Piotrowska i Joanna Dybiec-Gajer piszą nie „ambicjonalnie”, starając się wzbudzić respekt dla arkanów translatoryki, ale funkcjonalnie, z myślą o potrzebach czytelników. Ci z pewnością będą im wdzięczni za pomoc w tworzeniu wartościowych prac, bo to właśnie one, jak wiadomo, pozostają.

Dorota Malina
(Uniwersytet Jagielloński)

